

Wereld Borstvoeding Week 2004, dat betekent een nieuwe poster met een knipoog naar economisch moeilijke tijden: het spaarvarkentje symboliseert de winst die borstvoeding in meer dan een opzicht oplevert. De nieuwe borstvoedingskalender, het cadeautje in week 40 voor cliënten van gecertificeerde instellingen, ook dat hoort bij WBW. Het EU project voor de bevordering van borstvoeding is afgerond met de presentatie van de 'Blueprint for Action'; het is een mooi resultaat van intensieve samenwerking tussen deskundigen uit heel veel landen en u kunt er hier meer over lezen. U kunt ook ontdekken hoe leuk bijscholing is in een casuscarrousel en meedenken met de JGZ. En verder weer veel certificaten, waaronder het eerste WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding voor de verloskundige praktijk!

Kijk voor meer informatie op pag. 11 !

Proficiat!

Meer dan 61.000 baby's (32,5% van de kinderen bij een geboortecijfer van 190.000 per jaar) krijgen momenteel in Nederland kraamzorg van een ZvB gecertificeerde kraamzorgorganisatie. Deze stijging is ondermeer toe te schrijven aan het feit dat in het tweede kwartaal van 2004 maar liefst vijf kraamzorgorganisaties het WHO/UNICEF certificaat behaalden.

Assessors van de stichting Zorg voor Borstvoeding bezochten **VDA Kraamzorg** in Veghel, de **West-Friese Zorggroep Omring** in Hoorn, **Yunio Oost-Gelderland** in Doetinchem, **het Kraambureau van het Geboortecentrum** in Amsterdam en **Kraamzorg Twente** in Hengelo. Op onze website vindt u hierover meer informatie (www.zvb.borstvoeding.nl/nieuws). Van harte gefeliciteerd!

Ook kunnen we de eerste gecertificeerde verloskundige praktijk verwelkomen.

De **Verloskundige Praktijk Zeist** bood zich aan voor een pilot-assessment, waarbij we de nieuw ontwikkelde vragenlijsten hebben kunnen testen op hun bruikbaarheid. De resultaten waren zo goed dat het bestuur van Zorg voor Borstvoeding het eerste ZvB certificaat voor de verloskundige praktijk in Nederland heeft toegekend. Bij de Verloskundige Praktijk Zeist (VPZ) werken vier verloskundigen, van wie er een tevens lactatiekundige is. Zorg voor Borstvoeding hecht veel waarde aan de prenatale voorlichting; de verloskundige ziet de zwangere meerdere malen gedurende de zwangerschap en is bij uitstek degene in de ketenzorg die Vuistregel 3 goed kan toepassen. Daarom in dit verslag daarvoor extra aandacht.

De prenatale voorlichting over borstvoeding van VPZ staat in het Protocol Zwangerschapsbegeleiding. Per controlebezoek is daardoor duidelijk wat meegegeven of besproken wordt en deze gegevens worden in het computerbestand over de zwangere vastgelegd.

Onder het aankleedkussen

Bij de controle in week 15-17 ontvangen de vrouwen diverse borstvoedingfolders. De voorbereiding op borstvoeding en de verwijzing naar borstvoedingorganisaties krijgen nadrukkelijk aandacht. Het cursusoverzicht van de plaatselijke borstvoedingsgroepen wordt meegegeven. Tijdens de controle in week 20-22 bespreekt de verlos-

kundige de voedingskeuze. Vrouwen die nog twijfelen krijgen extra informatie en het advies een cursus te volgen en veel te lezen. Het magazine 'BV, borstvoeding' wordt meegegeven.

Bij de controle in week 28-30 krijgen alle zwangeren de VPZ brochure 'Borstvoedingsbeleid' mee. In dit boekje staat naast het belang van borstvoeding ook de toepassing van de tien vuistregels in de praktijk. Er wordt verwezen naar literatuur, borstvoedingssites, borstvoedingsgroepen en lactatiekundige hulp in de regio. De aanstaande moeder krijgt de suggestie dit boekje onder het aankleedkussen te leggen, zodat het makkelijk te raadplegen is. Tijdens de laatste controles is er tijd voor eventuele specifieke vragen over borstvoeding en wordt vastgelegd of de vrouw een cursus van VBN heeft gevolgd.

Jaarlijks begeleidt VPZ zo'n 400 bevallingen; in 2002 beviel 54% van de cliënten thuis (het landelijk gemiddelde ligt rond de 30%). Van de 43 moeders die in de maand april 2004 een baby kregen gaf 94% uitsluitend borstvoeding op dag 7/8. Het cliëntenbestand vormt een aardige doorsnede van de bevolking.

Zorg voor Borstvoeding zal nog een tweede pilot uitvoeren, zodat we in 2005, na een eventuele aanpassing van het materiaal, ook de certificering van verloskundige praktijken in ons aanbod kunnen opnemen. We houden u op de hoogte.

Voor verloskundigen met zorg voor borstvoeding

Model plan-van-aanpak voor verbetering van het borstvoedingsbeleid van de verloskundige praktijk

Deze nieuwe uitgave is vergelijkbaar met het model plan-van-aanpak, zoals we dat eerder al ontwikkeld hebben voor de ondersteuning van het certificeringsproces van kraamzorg, ziekenhuizen en JGZ. De Tien vuistregels vormen ook in de verloskundige praktijk de basis voor het borstvoedingsbeleid en in dit document vindt u per vuistregel praktische suggesties voor implementatie, toegespitst op uw beroepsgroep. De bijlagen bevatten voorbeelden van ondersteunend materiaal:

- een checklist voor borstvoeding in de kraamtijd
- een evaluatieformulier voor cliënten
- inhoud en fasering van de prenatale voorlichting over borstvoeding
- vragenlijst over borstvoeding voor aanstaande ouders
- voorlichtingsposter voor cliënten
- vragenlijst zuigelingenvoeding
- borstvoedingsbeleid verloskundige praktijk, een voorbeeld (uitsluitend als digitaal bestand)

Het hele pakket kunt u bestellen onder nummer 6a; de factuur van € 8,85 wordt meegezonden.

Internationale Criteria en Interne Beoordeling voor de verloskundige praktijk

Als u wilt weten om welke aspecten het zal gaan in de kwaliteitsbeoordeling, kunt u daarover in deze brochure meer lezen. De internationale criteria die door de WHO en UNICEF zijn vastgesteld worden per vuistregel besproken, specifiek uitgewerkt voor de verloskundige praktijk. Ook is een paragraaf gewijd aan de relatie tussen de WHO Code en ons beleid ten aanzien van reclame van babyvoedingproducenten; als stichting Zorg voor Borstvoeding geven we immers met de certificering uitvoering aan het WHO/UNICEF programma BFHI, een logisch vervolg op de WHO Code. Deze brochure kunt u bestellen onder nummer 3a; de factuur van € 4,55 wordt meegezonden.

Mother's milk: the perfect take-away

Uit Engeland kregen wij de hiernaast afgebeelde promotie-ansichtkaart!

Op de achterkant staat in kleine lettertjes een feitelijke opsomming:

'no fuss. no mixing. no heating. no refrigeration. no special equipment. right temperature. perfect nutrition. easy to digest. protects against tummy bugs, chest infections, asthma, eczema and allergies. no packaging. doesn't cost a penny.'

Verder op deze kaart: de tijden, adressen en telefoonnummers van de lokale 'breastfeeding drop ins' en landelijke telefonische hulplijnen.
www.breastfeeding.nhs.uk

Internationalaal Blueprint for Action

Tijdens een conferentie in Dublin is op 18 juni de 'Blueprint for Action' gepresenteerd; daarmee is een EU project van ruim 1,5 jaar met succes afgesloten. De stichting Zorg voor Borstvoeding heeft namens Nederland deelgenomen aan dit project. In Goed Gevoed 4.2 en 4.4 hebben we al verslag uitgebracht van de voortgang en het internationaal overleg. Het eindresultaat is de moeite waard, geschreven onder verantwoordelijkheid van dr. Adriano Cattaneo en zijn team in Trieste in zeer nauwe samenwerking met experts uit alle EU lidstaten, IJsland, Noorwegen en Zwitserland.

Deze grote groep deskundigen heeft veel kennis ingebracht en tot de dag voor de presentatie is op de laatste vergadering in Dublin Castle nog pittig gediscussieerd over sommige onderdelen. De bereikte consensus geeft meerwaarde aan het eindproduct, de 'Blueprint for Action', die eind september ook in het Nederlands beschikbaar zal zijn onder de titel 'Blauwdruk voor actie' (kijk op de website van Zorg voor Borstvoeding). Er is een belangrijke relatie met eerdere documenten en activiteiten zoals de Rechten van het Kind, de Global Strategy on Infant and Young Child Feeding (WHO 2002), de WHO Code, BFHI en Eurodiet.

De 'Blueprint for Action' adviseert de lidstaten, en iedereen die het document leest, over te ondernemen actie zodat de borstvoedingspercentages omhoog gaan. Ook de Europese Commissie is ervan overtuigd dat

borstvoeding een van de meest kosteneffectieve manieren is om de gezondheid te bevorderen.

Het EU project heeft nog twee documenten opgeleverd, die als basis dienden voor het ontwikkelen van de Blauwdruk voor actie, namelijk een overzicht van de huidige stand van zaken in Europa en een analyse van mogelijke interventies die een positief effect hebben op de borstvoedingscijfers. Deze twee rapporten zullen niet in het Nederlands vertaald worden.

Uit de beschrijving van de huidige situatie in de 28 deelnemende landen blijkt dat er grote verschillen bestaan in de borstvoedingscijfers en het beleid en de begeleiding rond borstvoeding in Europa.

Hoewel de aandacht voor borstvoeding in Nederland toeneemt, zijn er nog veel knelpunten. Zo is in ons land niet vastgelegd aan welke criteria opleidingen in de gezondheidszorg moeten voldoen wat betreft de kennis over borstvoeding, terwijl bijvoorbeeld Oostenrijk en Groot-Brittannië daar duidelijke eisen aan stellen.

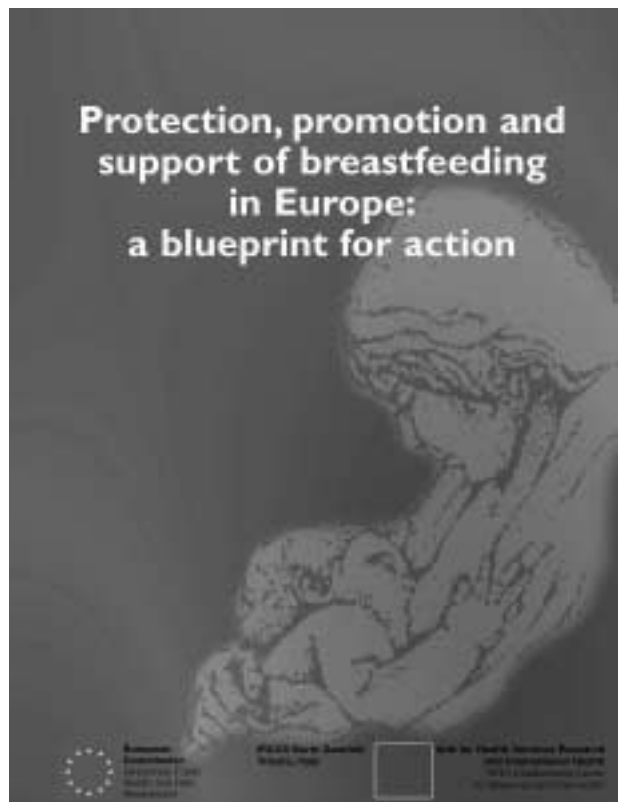
De Blauwdruk geeft gestructureerd aan welke activiteiten zinvol en bewezen effectief zijn om borstvoeding te bevorderen en wie daarvoor verantwoordelijk zijn. Zo is op elk niveau voor iedereen wat bij te dragen, al is een gecoördineerde aanpak natuurlijk onmisbaar. De deelterreinen zijn: beleid en planning, publieksvoorlichting, opleiding van zorgverleners, ondersteuning van ouders, monitoring en onderzoek. Met nadruk wordt gesteld dat voldoende mensen en middelen van essentieel belang zijn voor succes. Aan het BFHI, in ons land Zorg voor Borstvoeding, is een aparte paragraaf gewijd, als bewezen effectieve methode om borstvoeding te bevorderen.

Alle documenten van het project zijn nu te downloaden op de site van de Europese Unie. Dit betreft dus 'Protection, promotion and support of breastfeeding in Europe: current situation', 'Protection, promotion and support of breastfeeding in Europe: review of interventions' en 'Protection, promotion and support of breastfeeding in Europe: a Blueprint for Action'.

http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/2002/promotion/promotion_2002_18_en.htm

Een aantal Nederlandse instellingen en organisaties heeft haar steun al uitgesproken voor de Blueprint; dit zijn de ministeries van VWS en van SZW, de Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen, het Voedingscentrum, het Nederlands Huisartsen Genootschap, de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie en Ecobaby.

Wetenschap

Borstvoeding en immunologie

In juli 2004 is een interessant overzichtartikel verschenen dat gedetailleerd ingaat op de immunologische kwaliteiten van moedermelk en daarnaast de vraag opwerpt waarom het zo moeilijk is blijvend voldoende financiële steun te krijgen voor programma's die borstvoeding bevorderen. Wetenschappers moeten meer met hun werk in de openbaarheid treden, zodat politici ervan doordrongen raken dat moedermelk echt onvervangbaar is. Het is immers zo dat borstvoeding als preventiemaatregel veel effectiever is dan de andere opties die er zijn. Een voorbeeld: van de meer dan 10 miljoen jaarlijkse sterfgevallen onder kinderen jonger dan 5 jaar kan ongeveer 60% voorkomen worden door inspanningen op preventiegebied. Met vaccinatie tegen mazelen voorkom je 1%, tegen tetanus: 2%, extra zink: 4%, extra vitamine A: 2%. En door de bevordering van borstvoeding kan 13% van de sterfgevallen voorkomen worden. In het artikel is behalve over immunologie veel informatie te vinden over internationaal beleid.

Miriam H. Labbok et al. *Breastfeeding: maintaining an irreplaceable immunological resource.*

Nature Reviews/Immunology: 4; 565-572

www.nature.com/nri/archive/perspective_archive2004

Verstand van zaken

tips uit de praktijk

In de JGZ gaat het anders

Aanleiding voor deze 'tips uit de praktijk' is de ervaring die we opgedaan hebben met de certificering van organisaties voor JGZ. De rol en mogelijkheden van de zorgverleners zijn in de JGZ ongetwijfeld heel anders dan in de kraamtijd. De eerste week is de relatie, met name in de kraamzorg, praktisch één op één, en de pasbevallen moeder is erg ontvankelijk voor de informatie die de zorgverleners aanbieden.

Als je wilt weten wat de ervaringen zijn met het consultatiebureau, krijg je een minder helder beeld: er gebeurt veel tijdens het eerste jaar, er zijn veel meningen en invloeden waar de moeder mee te maken heeft; ze is weer meer naar buiten gericht en alle (internet)informatie zorgt voor een kritische consument. Tijdens een ZvB assessment vragen we goed door waar bepaalde kennis, opvattingen, ideeën bij moeders vandaan komen; uiteindelijk wordt alleen de JGZ beoordeeld. Maar er zit nog een andere kant aan het verhaal.

Niet alleen de kritische houding en de eigen keuzes van de ouders maken het lastiger voor de cb medewerkers om hun boodschap over te dragen, ze hebben soms ook te maken met een traditioneel gebrek aan vertrouwen. Hoe goed zij ook zijn bijgeschoold, hoe deskun-

dig ze, ook op borstvoedingsgebied, ook zijn, een negatief imago is in sommige gebieden hardnekkig. Voeg daarbij het balanceren tussen enthousiast uitdragen van een positief borstvoedingsbeleid en de valkuil dat je voor fanatiek versleten wordt en je ziet het voor je: een ingewikkelde taak.

Uit enkele assessments bleek dat de ouders nauwelijks met borstvoedingsvragen naar het cb kwamen, er geen informatie vroegen of verwachtten en geen actieve houding van de zorgverleners ervaren hadden. Toch waren ze over het algemeen wel tevreden over hun cb. De zorgverleners in kwestie waren daar enerzijds verbaasd, anderzijds teleurgesteld over.

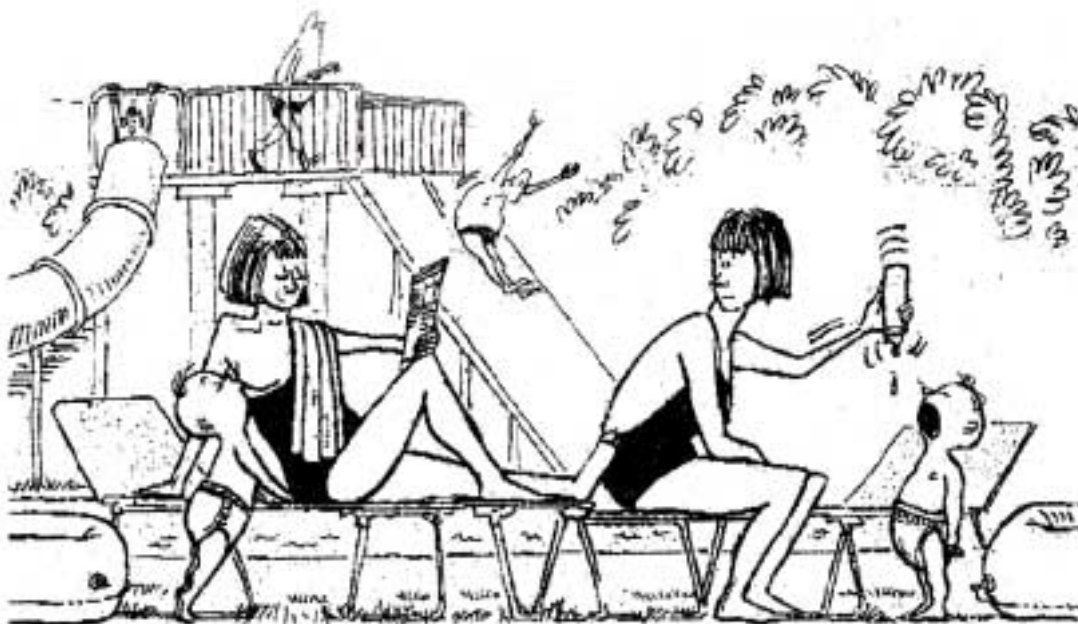
Hoe krijg je nu als JGZ organisatie inzicht in wat de cliënten over je kwaliteit van zorg denken?

De Omring in West-Friesland heeft een vragenlijst ontwikkeld voor ouders met een kind van negen maanden, gericht op de begeleiding bij borstvoeding.

Op een A4 staan onder meer de volgende vragen:

- Heeft de wijkverpleegkundige of de cb-arts bij ieder contact geïnformeerd hoe het met de borstvoeding ging?
- Heeft u bij het geven van borstvoeding problemen ondervonden?

Ook starten met vaste voeding en borstvoeding en werken komen aan bod; is men over het algemeen tevreden over de begeleiding bij borstvoeding?

Illustratie uit Noord-Hollands Dagblad n.a.v. de certificering van De Omring

TE WEINIG WEST-FRIESE BABY'S GENIETEN BORSTVOEDING

En hoe maak je duidelijk dat je wel degelijk een prima bron van informatie over borstvoeding bent?

De lactatiekundige van Stichting Thuiszorg Midden Gelderland vertelt ons desgevraagd dat de wijkverpleegkundigen telkens weer op scholingen, casusbesprekingen en bij vragen via de e-mail van haar te horen krijgen: 'dit is een verpleegkundige verantwoordelijkheid en hoort thuis in jullie takenpakket, hoe meer je erover weet hoe leuker je werk wordt en dan merken de ouders ook dat je wat te bieden hebt. Dus bij het eerste huisbezoek leg je uit wat de JGZ betekenen kan en daarbij noem je specifiek de begeleiding bij borstvoeding'. Een gestructureerde aanpak vergroot de duidelijkheid: STMG werkt volgens een protocol Contactmomenten en de medewerkers zijn getraind in de oplossingsgerichte interactiemethode als gesprekstechniek. In het protocol Contactmomenten staat verder wat de wijkverpleegkundige en de arts bij elk contact hoort te bespreken en welke folders wanneer aangeboden worden.

In sommige gebieden kost het misschien wat meer tijd, maar het kwartje zal toch vallen: voor begeleiding bij borstvoeding moet je bij de JGZ deskundigen zijn.

Op 19 oktober organiseren we weer een (gratis) informatiemiddag over certificering van de JGZ.

Bel of stuur snel een fax of e-mail als u er bij wilt zijn!
0180 520633, zvb@borstvoeding.nl

Nieuwe uitgave

Zwanger? ... En alcohol?

De Stichting Alcoholpreventie (STAP) heeft in samenwerking met onder meer de FAS stichting (Foetaal Alcohol Syndroom) de brochure 'Zwanger? ...En Alcohol?' uitgegeven met 10 vragen van aanstaande moeders over alcohol en zwangerschap. Een van de vragen gaat over het gebruik van alcohol en borstvoeding. De brochure is samengesteld op basis van het factsheet 'Alcohol en Zwangerschap', dat u kunt downloaden via www.alcoholpreventie.nl. De brochure (bestelnr. U.2004.06) is verkrijgbaar tegen verzendkosten.

Meer informatie:

STAP,
Postbus 8181,
3503 RD Utrecht
tel. 030-6565041,
stap@alcoholpreventie.nl

Belangrijke informatie op een leuke manier overgedragen: The story of a breastfeed

The Story of a Breastfeed

starting baby Davy aged 7 days. After a hesitant first few days here he is breastfeeding like a pro!

"Oh that was lovely..."

1

"Hello Mummy"

Davy's mother has turned her to face him and tucked his bottom into her. She says, 'Hello Davy' and he looks up at her. She says, 'Hello Davy' and he looks up at her. She says, 'Hello Davy' and he looks up at her.

2

"Oh yes please, I'm hungry"

As Davy's mother's nipple has just touched his chest, he has instinctively opened his mouth wide and coordinated for the breast. This is a reflexive action and he will feed himself once he has milk. The back of Davy's head rests on his mother's arm so that he is in a comfortable position to feed.

3

"Found it!"

Davy's bottom lip is curled down and his tongue is pressing out ready to draw up milk. He is looking up at his mother. His mother's nipple is now in his mouth and he is looking up at her. She says, 'Hello Davy' and he looks up at her.

4

"Almost there. Let's see how much I can fit in"

Almost on, Davy's mouth is as wide open as possible. He will draw milk from the breast once he has the right side of his mouth. This is because the baby's tongue stays behind the milk in the breast.

5

"Mmmm"

Now that he's on, his mother can't see much of what's going on. But she can feel that it's all ok. She's comfortable and Davy is sucking happily. His lips are holding the breast and he's ready to feed.

6

"And I get a lovely cuddle at the same time"

Davy's whole body is in a straight line so he doesn't have to turn his head to drink.

7

Borstvoeding & werk – deel 3

Dinsdag 6 juli was het zover: de 'ontknoping' van de ontwerpwedstrijd voor studenten van de Design Academy Eindhoven. Twaalf studenten presenteerden hun ontwerpen van een mobiele kolffaciliteit of van een product om het combineren van borstvoeding en werk te vergemakkelijken. De jury bestond uit vertegenwoordigers van werkgevers (VNO/NCW en Delta Lloyd), werknemers (FNV en SBO), de Design Academy en het Voedingscentrum, en werd voorgezeten door de oud-minister van VWS, mevrouw Els Borst. De jury was unaniem in haar keuze voor de winnende ontwerpen: de 'Mama-unit' van Linda Bos en de B-relaxkolf van Daan Flach en Leonie Janssen.

De '**Mama-unit**' is een verrijdbare kolffaciliteit bedoeld voor vrouwen die geen eigen werkplek hebben. Het idee is dat een bedrijf als Hokatex (waar toch veel bedrijven al een contract mee hebben) op aanvraag een mobiele kolfunit plaatst en weer ophaalt als deze niet meer in gebruik is. De unit bestaat uit een basis met voorzieningen en twee uitklapbare schermen, waarmee een deel van de ruimte kan worden afgeschermd. Ingeklapt is het een onopvallend wit object. Tijdens gebruik verschijnt aan de buitenzijde van de unit in verlichte letters het woord "Privacy". In de unit zijn onder meer aanwezig: papieren handdoeken, afvalbakje, werkblad, koeling, stopcontact, sfeerlicht en een magneetwand voor persoonlijke foto's.

De **B-relax** is een (elektrisch) kolfapparaat dat door de natuurlijke vorm net zo kan worden aangelegd als een baby. Het kolfapparaat bestaat uit twee elementen. In het bovenste gedeelte zit de borstplaat en de aansluiting voor het opvangflesje. In het onderste gedeelte zit het motortje en isolatie tegen het geluid. Door de kijkvensters is de hoeveelheid afgekolfde melk zichtbaar. Wanneer het flesje vol is, wordt het onderste element losgeklikt en kan het flesje eenvoudig worden vervangen.

Over de ontwerpen zei de jury: "De studenten van de Design Academy Eindhoven hebben zich grondig ingeleefd in het onderwerp 'borstvoeding en werk' met als

resultaat verrassende, creatieve en functionele producten. Ze dragen eraan bij dat werkende moeders zich letterlijk en figuurlijk op hun werk kunnen terugtrekken om zo de rust te creëren die nodig is om te kolven of te voeden." Het ontwerp van Linda Bos kenmerkt zich volgens de jury door 'praktische uitvoerbaarheid, het respect voor de rol van de werkgever én werknemer'. Het is uitgewerkt tot in detail en zelfs met de logistiek is rekening gehouden. De B-relax van het duo Daan en Leonie noemde Els Borst "een sympathiek geval". De vrouwvriendelijkheid en mooie vormgeving vond de jury opmerkelijk.

Het ontwerpproces is vastgelegd in een digitaal fotoboek op www.borstvoedingverdientijd.nl.

Doel van de wedstrijd was het onderwerp 'borstvoeding & werk' onder de aandacht te brengen. Dat is ruimschoots gelukt, gelet op de publiciteit in zowel kranten als werkgeversbladen, maar ook op radio en televisie.

Meer informatie:

Informatie over de campagne is te vinden op de campagnesite www.borstvoedingverdientijd.nl. Ook kunt u contact opnemen met Karen van Drongelen, projectmanager van de campagne bij het Voedingscentrum, telefoon (070) 306 88 93 (maandag, donderdag en vrijdag) of drongelen@voedingscentrum.nl

links: 'B-relax' kolfapparaat
rechts: 'Mama-unit': verplaatsbaar
kamerscherm annex kolfruimte

Overtredingen

Breaking the Rules 2004

- Evidence of violations of the International Code of Marketing of Breastmilk Substitutes and subsequent Resolutions)
- State of the Code by Company 2004
- State of the Code by Country 2004

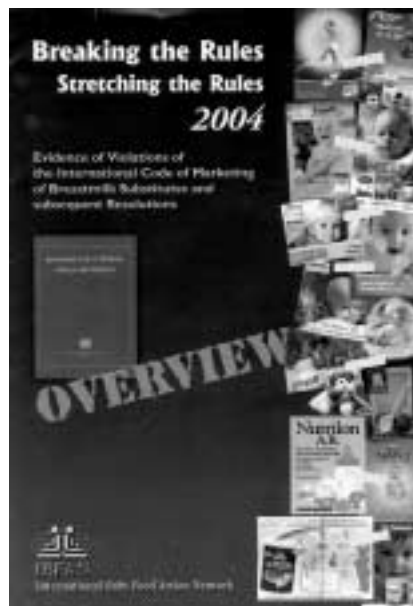
Het International Code Documentation Centre (ICDC) van het International Baby Food Action Network (IBFAN) verzamelt al jarenlang wereldwijd gegevens over de naleving van de Internationale Gedragscode voor het op de markt brengen van vervangingsmiddelen voor moedermelk (WHO-Code).

In de periode januari 2002 tot april 2004 bekeken onafhankelijke onderzoekers opnieuw de naleving van de WHO Code in 69 landen. Zij registreerden meer dan 3000 overtredingen. Het rapport 'Breaking the Rules, Stretching the Rules, 2004' laat zien dat de gezondheidszorg zich, helaas, nog steeds laat gebruiken als belangrijke promotor van vervangingsmiddelen van moedermelk.

Het rapport gaat ook uitgebreid in op de nieuwe marketingstrategie van de zogenaamde 'gezondheidsclaims' die 11 van de 16 bedrijven momenteel gebruiken. Door toevoeging aan kunstmatige zuigelingenvoeding van vetzuren als DHA/ARA, verkregen uit paddestoelen, algen en visolie, trachten de producenten de vetzuren in moedermelk te imiteren. Er zijn echter geen onafhankelijke langetermijn-studies bekend die de veronderstelde gezondheidsvoordelen bevestigen. Het dubieuze effect van 'slimmere baby's' waar de kunstvoedingfabrikanten mee schermen, is altijd gerelateerd aan baby's die andere soorten kunstvoeding krijgen en niet aan kinderen die gewoon moedermelk drinken. De Canadese autoriteiten hebben Mead Johnson in april 2004 verboden nog reclame te maken met deze gezondheidsclaims.

De 'State of the Code by Company 2004' is een recent overzicht van de marketingpraktijken van de 16 grootste kunstvoedingfabrikanten. Nestlé, die 40% van de wereldmarkt bestrijkt, wordt als grootste overtreders aangemerkt. Het Nederlandse NUMICO, eigenaar van Nutricia, Cow & Gate, Milupa, Sari Husada en reeks kleinere babyvoedingsmerken, neemt de trieste tweede plaats in: 'a close second worst violator'.

De rapporten zijn te bestellen bij IBFAN:
www.ibfan.org

Moedermelk het beste medicijn voor arteriosclerose?

Uit nieuw onderzoek blijkt dat volwassenen meer risico lopen op arteriosclerose en cholesterolproblemen als ze geen moedermelk hebben gekregen als baby. Dit zou onder meer komen doordat baby's die kunstmatige zuigelingenvoeding krijgen 'overvoed' worden, waardoor de stofwisseling blijvend kan veranderen.

A. Singhal et al. *Breastmilk feeding and lipoprotein profile in adolescents born preterm: follow-up of a prospective randomized study*. The Lancet. Vol 363. May 15, 2004.

www.thelancet.com/search/search.isa

Bijscholing

Donderdagavond, 29 januari, 21.00

Het kantoor van Kraamzorgcentrum VDA in Veghel zit en ligt vol met vrouwen die allemaal vragen hebben over of een probleem hebben met borstvoeding. Eén heeft een kind dat misschien wel ondervoed is, een ander heeft een dreigende borstontsteking. Een derde weet absoluut niet hoe ze moet kolven en de vierde ligt op bed en krijgt instructies hoe de baby aan te leggen. In de directeurskamer leert een vrouw hoe ze handmatig moet kolven ...

Dit lijkt een bizarre situatie, maar blijkt de oefenavond vaardigheden voor de begeleiding borstvoeding te zijn die Kraamzorgcentrum VDA georganiseerd heeft, om naast de theorie, ook de vaardigheden aan bod te laten komen.

Uitgangspunt is dat het team kraamverzorgenden graag zelf actief aan de slag gaat. Daarnaast blijkt dat ze eigenlijk veel vaardigheden tegelijk willen oefenen op één avond.

We hebben gekozen voor een soort casuscarrousel. Zoals boven beschreven hebben we een aantal situaties gecreëerd. De kraamverzorgenden gaan in groepjes van ongeveer zeven personen van casus naar casus. Voor iedere casus hebben ze 25 minuten en daarin moeten ze komen tot een diagnosestelling om van daaruit de borstvoeding gevende vrouw verder te helpen.

Het is belangrijk om 'deskundige moeders' te hebben. De 'moeder' moet zo waarheidsgetrouw mogelijk de situatie kunnen naspelen. Binnen onze organisatie hebben we enkele recent bevallen medewerkers die bereid zijn om hiervoor met hun baby naar kantoor te komen. Daarnaast hebben we, met enige schroom, mensen om ons heen benaderd, zoals verloskundigen en medewerkers van VBN. Iedereen reageert ontzettend enthousiast en is bereid om hiervoor een avond naar ons kantoor te komen. Aan het begin van de avond krijgt ieder van hen een summiere 'rolbeschrijving' met daaraan gekoppeld de criteria waar de groepen met hun aanpak aan moesten voldoen.

De combinatie van casussen zorgt voor een voldoende spreiding van de te behandelen vaardigheden. Per casus wordt de situatie in de laatste tien minuten nabesproken en daar ontstaan vaak boeiende discussies. Vervolgens gaat dan de bel en gaat het groepje weer naar de volgende casus. Dit laatste zorgt voor wat gemor, omdat goede gesprekken dan abrupt moeten worden afgebroken. Maar ja, dat is niet anders.

Evaluatie van de avond:

De kraamverzorgenden zijn erg enthousiast. Het is afwisselend, leerzaam en (ook belangrijk) ontzettend gezellig geweest.

De medewerkers met baby (met name afkomstig uit de thuiszorgafdeling van onze organisatie) hebben een beter beeld gekregen van "hun" kraamzorgcentrum. De helpers van buiten (verloskundigen en VBN) hebben het leuk, maar ook wel spannend gevonden. Ze ervaren het als spannend omdat ze nog geen ervaring met deze werkvorm hadden. Na afloop geven ze aan dat ook zij nieuwe dingen hebben gehoord. De doelstellingen van de avond zijn volledig behaald, dus ook de scholingverantwoordelijke is tevreden.

Aan het einde van de avond wordt iedereen bedankt en is er voor helpenden van buiten als dank voor hun medewerking het lespakket dat de kraamverzorgenden gebruiken, waaronder het boek van Adrienne de Reede, "Begeleiding bij Borstvoeding".

Conclusie: een zeer geslaagde avond voor Kraamzorgcentrum VDA met een werkvorm die voor herhaling vatbaar is.

Loes Theunissen, manager kraamzorg VDA

moedermelk waardevast

Ter gelegenheid van Wereld Borstvoeding Week ontvangen alle gecertificeerde instellingen voor hun cliënten een leuke kaart met informatie over de voordelen van moedermelk. Daarbij komen niet alleen de positieve effecten op de gezondheid aan bod, maar ook de kostenbesparing die borstvoeding met zich meebrengt. Vandaar de bijgevoegde neptattoo met een spaarvarkentje! De kaarten horen bij de nieuwe poster.

Deze speciale WBW-uitgave is in een beperkte oplage gedrukt; maar ook de instellingen die nog geen ZvB certificaat hebben behaald, kunnen natuurlijk - wel tegen betaling - van dit materiaal gebruik maken. Bestel voor €5,50 een set bestaande uit één poster, 25 kaarten en 25 neptattoo's. Vermeld duidelijk het afleveradres.

Resultaten

- Optimale gezondheid, want borstvoeding leidt onder meer tot:
- minder maag-darmerstoringen
- minder weersteeking en luchtweginfecties

En dat tegen minimale kosten:

- minder antibiotica- of ziekenhuisopname
- een jaar borstvoeding kost ± € 500

Garantie

Het natuurlijke vervolg op de zwangerschap:

- weil het kind na de bevalling en weinig klampten
- makkelijk terug op je oude gewicht

En investering met rendement:

- verzorgd vanwege een ziekte baby is beperkt
- besparing op ziektekosten ook op langere termijn

Opkomst

Een gezonde nieuwe generatie:

- minder allergische klachten
- minder overgewicht en obesitas

En voor vrouwen die langer voeden geldt:

- steviger botten (je-)
- minder risico op bepaalde vormen van kanker

Met een gratis borstvoedingsplan (met neptattoo) voor zelfborstvoeding of. De meeste kanten op maat worden. De uitgifte Zorg voor Borstvoeding met het WHO/UNICEF certificaat 'Zorg voor Borstvoeding' uit een instelling die moeder en kind goed begeleiden met borstvoeding. Meer weten? www.zvborstvoeding.nl

Kalender 2005

De nieuwe borstvoedingkalender 2005 is er weer!
U kunt voor uw bestelling opnieuw bij Zorg voor Borstvoeding terecht; de kalenders worden vanaf begin oktober toegezonden.

Bestelformulier

Uitknippen en opsturen

Naam

Organisatie

Adres

Postcode

Plaats

Telefoonnummer

Ik bestel graag kalenders:

per stuk € 6,00 (incl. verzendkosten)

Aantal

Totaalbedrag €

Ik machtig de stichting Zorg voor Borstvoeding om het bovenstaande totaalbedrag van mijn rekening af te schrijven.

Rekeningnummer

Handtekening

NB: Als u niet akkoord bent met de afschrijving, kunt u uw bank/girokantoor binnen 30 dagen opdracht geven het bedrag te laten terugboeken.

Stuur dit formulier aan:

Stichting Zorg voor Borstvoeding

Postbus 2047

2930 AA Krimpen aan de Lek

In de eerste week van iedere maand zal het geld worden geïncasseerd en worden de kalenders verstuurd.

Uit de kunst

Dit wonderlijke schilderij van de Spaanse schilder José de Ribera (1631) hangt in een museum in Toledo. 'La mujer barbada' (de vrouw met de baard) lijkt meer op een man, maar geeft een baby een goedgevulde ronde borst. Rik Zaal schrijft erover in 'Spanje, een reisgids': 'Ribera heeft de vrouw, die hier 37 jaar is, in het bij Spanje horende Napels ontmoet en geschilderd. De man op de achtergrond is haar tweede echtgenoot, met wie ze nog vier kinderen had. Ribera, de veelschilder die er nogal eens met de pet naar gooide, heeft erg zijn best gedaan op deze waanzinnige voorstelling en een Rembrandtesk resultaat behaald'.

GoedGevoed © Nieuwsbrief van de stichting Zorg voor Borstvoeding nummer 5.3, september 2004

Oplage: 2200 exemplaren

Kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 7 november 2004.

Voor een extra (gratis) instellingsabonnement: neem contact op met de stichting Zorg voor Borstvoeding. Een pdf-file van GoedGevoed staat ook op de website.

Stichting Zorg voor Borstvoeding (1996) implementeert het WHO/UNICEF Baby Friendly Hospital Initiative in Nederland.

Postbus 2047 2930 AA Krimpen aan de Lek.

tel./fax: 0180-520 633 of 0343-591 319

e-mail: zvb@borstvoeding.nl

website: www.zvb.borstvoeding.nl

(ook voor on line bestellen)

ZvB is telefonisch bereikbaar op werkdagen: 9.00 tot 13.00 u.

De activiteiten van de stichting Zorg voor Borstvoeding maken onderdeel uit van het masterplan 'Borstvoeding' van het Voedingscentrum.

Symposium

Het samenwerkingsverband 'Borstvoeding in Heerlen' (Oostelijk Zuid Limburg) organiseert op vrijdag 15 oktober van 10.00 uur tot 17.00 uur in het Atrium Medisch Centrum Heerlen het symposium 'Borstvoeding: onze zorg!' Naast de voordelen van borstvoeding worden ook de mogelijkheden om praktische problemen te verhelpen belicht.

Het inschrijfgeld bedraagt €75,-.

Er is accreditatie aangevraagd bij de IBCLC, ABSG en KNOV.

Meer informatie is verkrijgbaar bij A Solution, telefoon 0344-68 32 68 of info@asolution.org

B.v.

Kunstvoeding contra Borstvoeding: van melkkoe naar spaarvarken...